

POCHWALIĆ (122) *vb pf*

o jasne; w *inf* -chwał- (15), -chwa- (4); -chwa- *RejWiz*, *ModrzBaz*; -chwał- : -chwa- *GórnDworz* (2:1), *RejPos* (1:1); w pozostałych formach a pochylone.

inf pochwalić (19). ◇ *fut* 1 sg pochwałę (5). ◇ 2 sg pochwalisz (5). ◇ 3 sg pochwali (3). ◇ 1 pl pochwalim (1). ◇ 3 pl pochwalą (5). ◇ *praet* 1 sg m pochwałem, -m pochwaśli (2). ◇ 2 sg m -ś pochwaśli (1). ◇ 3 sg m pochwaśli (49). *f* pochwałała (2). ◇ 1 pl m pers pochwaliliśmy, -smy pochwalili (2). ◇ 3 pl m pers pochwalili (9). *subst* pochwały (2). ◇ *imp* 2 sg pochwał (2). ◇ 1 pl pochwalmy (2). ◇ 2 pl pochwalcie (1). ◇ *con* 1 sg m bych pochwaśli (1). ◇ 3 sg m by pochwaśli (1). ◇ 1 pl m pers bychmy pochwalili (1). ◇ 3 pl m pers by pochwalili (1). ◇ *con praet* 3 sg m by był pochwaśli (1). ◇ *impers praet* pochwał(o)no (2). ◇ *part praet act* pochwaliwszy (5).

Sł stp: pochwalić, pofalić, *Cn* brak, *Linde* także XVII w.

1. Uznać, że ktoś a. coś jest dobre(-y); *probare PolAnt*, *Modrz*, *Calep*; *laudare Modrz*, *Vulg*, *JanStat*; *approbare Modrz*, *JanStat*; *comprobare Mącz* [w tym: z przeczeniem (7)] (109) :

a. Wyrazić się z uznaniem; z przeczeniem: zganić; *collaudare Vulg* [w tym: kogo, co (68)] (75) : Tám fie wŕzyfcy zádziwili/ Iego [*Ezopa*] rozum pochwalili *BierEz* C3v, C3v, G2v, Lv; ták yefli co złego/ tego dobrzy á státeczni ludŕi w fwym stanye nye tylko nye pochwałą/ ále z žáłoścýą y wŕtydem wŕzywáyá *KromRozm* I A2v, I4v; *RejWiz* 145; *Leop* 3.Mach 6/32; *BibRadz* I 11c marg, *Eccli* 45/22; Cefarz pochwaśli ich [*ksiąŕŕt luterskich*] pilnośc y náukę/ máiac im zá dobre/ yŕ tę pilnośc dla rzecŕy poŕpolitey podięli *BielKron* 219; *SarnUzn* C7; *RejAp* AA4v; Hneth męŕowie pochwaliwŕŕy onę białychgłow fwych ráde/ kiedy čás przyŕzedł wyfcia z miáltá/ zbroyno fie pokazáli *GórnDworz* Z4v, Cv, H2v, N5v, Bb7, Ii6v; *HistRzym* 31v, 58v, 68v; pomni/ iż Pan pochwaśli włódárzá/ ktory łobie czynił przyiacioły zá ŕywotá fwego. *RejPos* 194, 273, 334; Azałz niewiećie iż Ietro dał ráde Moizełzowi/ ktora potym Pan Bog pochwaśli/ áby nie sam wŕŕŕŕtkiego ładŕił/ ále też ná drugie włóŕŕł vrząd ładzenia *WujJud* 85v; *CzechRozm* 144v; *PaprpPan* Hh2v; iŕe ludzie mądrzi ktorzi będą v ŕiebie pilnie vwážác to co dáley będą mowił/ pochwałá to. *ModrzBaz* 4v, 29v, 47v, 90; Vor gut anfehen. Zá dobre przijác. Pochwalić. *Probare. Calag* 549a; *StryjKron* 215; *CzechEp* 404; Ktore wyznánie/ iż támŕe sam pan Chriŕtus pochwaśli/ y wyznał ie być z obiáwienia oycá niebieŕskiego *CzechEpPORz* **3v, *3v; Zá ŕzyięć kápie/ łłońce cię vpali/ Ten ŕywot/ chyba ŕzalony pochwali. *PudłFr* 43; *ActReg* 64; *OrzJan* 119; *LatHar* 121; *WujNT* 262; *WysKaz* 46; Ale gdy ŕię złóŕy ten ŕegar/ poznamy wielkiego rzemieŕniká/ y pochwalim łady iego y łpráwy wŕŕŕŕtki iego. *SkarKaz* 4a, 117a, 456a; *KlonFlis* A2v.

pochwalić z czego [= *za co*] (3): Krol sam w łobie oładziwŕŕŕy ŕe to prawdę mowili/ pochwaliwŕŕy ie z tego/ dał im tę moc ná káŕdym miefcu w kroleŕtwie ŕwoim *Leop* 3.Mach 7/52; *RejPos* 193, 194v.

pochwalić komu (4): Bo páthrzay więcz ná owego łprołnego á przemierŕłego chłopa/ [...] więcz fie tu vmizga chocia y mu nie trzebá/ więcz tu poŕthawki dziwne łtroi/ więcz tu łłowká rozlicŕznemi przyłmáczki cukruie/ iefliŕe mu to pochwalić małz álbo nie. *RejZwierc* 83v; *CzechEp* 51; *CzechEpPORz* *3v; pochwaśli im [*Rechabitom*] to poŕłufzeńŕtwo/ y wieczne błogoŕłáwienŕtwo domowi ich zá to obiecał *PowodPr* 43.

pochwalić w kim (3): A zwłafzczá oná dołkonáła wiárá/ którą ták bárzo w niektórych Pan pochwalił WujNT 270. Cf *pochwalić w kim ze zdaniem dopełnieniowym*.

pochwalić w czym [= za co] (1): Vsłýfzawłzy tho Krol á wyłrzawłzy rołtropność iego/ bárzo go w tym ze włzytkiemi pochwalił. HistRzym 71.

pochwalić w kim ze zdaniem dopełnieniowym (2): A w Máryey Mágdálénye łam pan pochwalił iż mu nogi drogá máłcyá námázáła [...] Tákyeż y w grzełńnicy/ lubo táż Márya/ lubo ina byłá/ pochwalił/ iż mu nogi całowáła KromRozm II h3v.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to (4); zaimek względny (3), iż (2)] (11): RejPos 191; RejZwierc 24, 91; A ták/ co łię kolwiek Wam włzytkim będzie zdáło/ toż y ia pochwałę. KochOdpr B3v; SkarŻyw 118; á możeż to kto X(iędu) K(anonikowi) pochwalić/ iż nas ták nędzników [...] do włzech w ohydę y nienawiść áż ná śmierć przywodzi? CzechEp 92, 28; Y pochwalił pan łzáfárzá niełpráwiedliwego/ iż rołtropnie vczynił. WujNT Luc 16/8; Y Dawidá pochwalił/ iż mu chciał kościoł budowác SkarKaz 453a. Cf *pochwalić w kim ze zdaniem dopełnieniowym*.

W przeciwstawieniu: »pochwalić ... (po-, z)ganić« (9): A przeto nabłogoláwyenłfy oycze/ ofyáruyę fye podáyac pod nogi twego błogoláwyenłtwa ze włfyłtkim com yełt/ y co mam. Ożyw/ zábiy/ wezwi/ odezwi/ pochwal/ pogań. KromRozm II I3; RejWiz 90v; GórńDworz I5, X4; RejZwierc 24; A też nie włzytkich Trádyciy [...] Pan Bog raczył gánić: y owłzem pochwalił Rechábity/ y błogoláwił im/ ktorzy Trádycyá Oycá łwego około nie pijánia winá/ y nie iedzenia mięłá zachowywáli. WujJud 43; NiemObr 140; Ia chcę podobác fye w mowie Náuczony białéygłowie: Ty mię pochwal/ moiá páni/ Niedbam choć kto inłzy gáni. KochPieś 34; To iednák rozumiém/ iż W.M. iefli Trágoedijéy téy Polłkiéy nie pochwalłz/ wdy pracéy méy ganic nie będziész. GórńTroas 5.

W charakterystycznych połączeniach: cnotę pochwalić, dowcip, krola, mądrość bożą, muzykę, naukę, niepokoj, pilność, pisanie, posłuszeństwo, prawa, radę (5), rękę, rozsądek, rozum, sąd(y) (2), skazanie, skłonność [ku komu], skutek, sprawy, szafarze (3), światłość, trajedyją, ustawy, uznanie, wiarę (2), włodarza (2), wolą, wyrozumienie, wyznanie (2), żywot; barzo pochwalić (2), barzo prędko, dobrze, słusznie; rad pochwalić; z włodarstwa pochwalić; z podziwieniem pochwalić.

b. Zaaprobować, z przeczeniem: nie zgodzić się, nie pozwolić; odrzucić; *calculus addere* Mącz [w tym: kogo (autora), co (30)] (34) : MetrKor 61/224v; Mącz 323d; Ktemu ty włzytki Doktory y S. Oyce/ ktore Kościoł Rzymłki pochwalił/ tełz y oni z včziwością przyimuią SkarJedn 319; Ná prośbę Rzymian Ewánielią piłal S. Márek: którą Piot[r] S. z vrzędu łwego kościołowi podał y pochwalił. SkarŻyw 362 marg, 362; ActReg 9; WujNT 125; SarnStat 180, 197, 923; Lecz Monárchią [...] pochwalił P. Bog tym łámym: iż nigdy dwu áni trzech/ áni połpolłtwa do rzádu łudu łwego nie ładzał SkarKazSej 690a.

Szeregi: »pochwalić i aprobować« (1): Ktorzy gi [przekład] záłię z pilnością przeyrzeli/ y z textem Graeckim y Lácińłkim zniełli/ y ná niektórych mieyłcách popráwiwłzy/ pochwalili y ápprobowáli. WujNT przedm 3.

»pochwalić, (a) potwierdzić« [szyk 5:1] (6): Arnolfus z Burgundyey Kánonitzą Regułę vłtáwił/ kthorą łiodmy Grzegorz Papiełz Czárnokxięźnik pochwalił y potwierdził. KrowObr 134, 107, 135v; A poniewálz v Hilárego/ Ambrożego/ Augułtyná/ Leoná/ nic gęłłżego nie iefł/ iáko to/ iż Duch

S. pochodzi y od Syná: tedy pewnie tę ich náukę/ iáko z Greckimi zgodną/ [doktorowie łacińscy] pochwalili y poćwierdzili. *SkarJedn* 285, 88; *SkarŻyw* 364.

»pochwalić i przyjąć« (1): Wfzyłscy tę rzecz [tj. *radę Mojżesza*] pochwalili y przyięli *BielKron* 41.

»pochwalić, (albo, i też) przyzwolić« [szyk 2:1] (3): *BierEz* Ov; Nád to Cefarz nie tylko ná tę Ellekcią przyzwolił álbo ią pochwalił *BielKron* 330v; *Mqcz* 31c.

»pochwalić i za wdzięczne mieć« (1): iż [poddani naszy] to obránié fyná náłżégo Naiáfnieyřzégo iákokolwiek nád ftáry zwyczaj vczynioné pochwalili/ y zá wdzięczne mieli [*approbaverint et gratiam habuerint JanStat* 10] *SarnStat* 10.

»pochwalić i zalecić« (1): Nie fámeo to Ianá tylko/ ále wfzytkich Apořtołow celnieyřze wyznánie/ ktore fáam pan Chriřtus w ořobie Piotrowey pochwalił y zálecił. *NiemObr* 96.

α. praw. Potwierdzić, zatwierdzić (10) : I wfzyłtek Synod pochwalił wyrok iego [*Pafnucyjusa*]/ y nic naprzećiwko temu niepořtánowił *KrowObr* 230v; Przyřłzá tá rzecz potym przed Cefářzá Zygmuntá/ ktory pochwalił vgodę dwu krolow przerzeczoných *BielKron* 231v; *Mqcz* 323d; Theodozyus Cefarz [...] pochwalił vchwałę fynodu onego/ y dźierzeń fię iey rořkazał. *NiemObr* 140; ieno tylko nižéy nápiřané vřtáwy pochwaliliřmy/ y pochwalamy [*approbavimus et approbamus JanStat* 511]/ áby ná wieki trwały. *SarnStat* 931, 541.

[*pochwalić kogo czym*: Dźiwna rzecz/ iż tego nowego ich Męćzenniká żadnym cudem Pan Bog niepochwalił *HerbOdpow* Xx7v.]

W połączeniach szeregowych (3): Krzyřakow Regułą we Włofzech fię záťzełá/ ktorą trzeći Innocencyus Papieřz pochwalił/ pořwięcił/ y potwierdził. *KrowObr* 135; *SarnStat* 184, 952.

W charakterystycznych połączeniach: *pochwalić list, regułę, rzqd, statuty, uchwałę, ugodę, ustawy, wyrok.*

Szereg: »uznać i pochwalić« (1): ktory [zbór niceński] rząd řtárodawny kořćiołow Bořych od Apořtołow pořtánowiony/ y ná cźterzy Pátryárchie r ozdzielony [!]/ vznáł y pochwalił. *SkarJedn* 177.

2. Oddać cześć; adorare *HistAl* [kogo, co] (13) : wielki Cefarzu co to ieřt iże wfzyłscy ciebie chwalili/ á tys fáam pochwalił kłiążę Zydwowskie. *HistAl* C2v.

a. Oddać cześć bosq (12) : Alexander poředł do nich/ řliáďszy s koniá padł ná ziemię/ á imię Boże ktore nápiřané widział pochwalił *HistAl* C2, C2v, Fv; Wnidę moy Pánie do domu twoiego wdzyęćznego/ Táam cie z boiáźnią pochwałę w twim řwiętim kořćiele *LubPs* B4; *SarnUzn* B3v, C7 [2 r.]; Przyiechawřzy táam pyťaycie řie pilnie o tym dziećięciu/ á gdy řie o nim dowiećie/ wfkaźcy mi też o nim/ iżbych y ia też řzedřzy pochwalił go. *RejPos* 35v; *JanNKarGórn* G4.

pochwalić z czego [= za co] (2): OYcá niebieřkiego pochwalmyř z miłości/ Bo náam řyná řwego pořłał z wyřokořći *ArtKanc* B11. Cf *Ze zdaniem przyczynowym*.

Ze zdaniem przyczynowym (1): POchwalmyř wfzyłscy řpołem Pána Boga z tego/ Ze ná řwiát zesłáć raczył Syná iedynego *ArtKanc* C9.

W charakterystycznych połączeniach: *pochwalić (Pana) Boga* (2), *imię boże, Ojca niebieskiego; pochwalić z miłości; pochwalić z bojaźnią; pochwalić w kořćiele.*

Przen [ze zdaniem przyczynowym] (1) : Pochwalcieřz go y wy wfřyťki w řwiátłości řwey gwiazdi Iż was pan iářnoćią řwoią tu ořwieca záwřdzi. *LubPs* řř3v.

Synonimy: 1. aprobować, potwierdzić, uznać; a. ratyfikować; 2. poczestować, uczyć, uwielbić.

Formacje współrdzenne cf CHWALIĆ.

Cf POCHWALENIE, POCHWALON

MP